

ת"פ 14802/04/17 - מדינת ישראל נגד אלו רמות בע"מ, ח.פ., מיכאל הרפז,

בית הדין האזורי לעבודה חיפה

ת"פ 14802-04-17 מדינת ישראל נ' אלו רמות בע"מ ואח'
בפני כבוד השופט אסף הראל

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

1. אלו רמות בע"מ, ח.פ.
2. מיכאל הרפז,

הנאשמים

הכרעת דין

1. הנאשמת 1 (להלן - **החברה**) היתה מבצעת הבניה של בנין מגורים בן שש קומות, על גבי חניון, ברחוב אליהו הנביא 6 בקריית אתא (להלן - **האתר**). הנאשם 2 (להלן - **מיכאל**) היה בתקופה הרלוונטית מנהלה היחיד של החברה (עדות מיכאל בעמוד 71 לפרוטוקול).

2. על פי הנתען בכתב האישום, ביום 23.10.14 נערך באתר ביקור פיקוח מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (להלן - **המשרד**) בו נמצאו הליקויים הבאים: משטחי עבודה שמהם אדם עלול ליפול לעומק מעל שני מטרים, לא היו גדרים על ידי אזהרה וזנב תיכון מתאימים ובחוזק נאות למניעת נפילת אדם וכן לא היו גדרים על ידי לוחות רגליים בגובה מתאים; מסביב לפתחים בפיר המעלית בקומות שונות בבנין לא הותקנו אזהרה או אזהרה תיכון מתאימים ובחוזק נאות למניעת נפילת אדם; רצפת האתר היתה רצופה מכשולים רבים של פסולת בניה, קרשים ופיגומים, כך שדרכי הגישה לא היו בטוחות במקומות בהם צריך אדם לעמוד, לעבור או לעבוד בהם; ולא נערך רישום בפנקס הכללי אודות בדיקת פיגומים מהם עלול אדם ליפול לעומק העולה על שני מטרים. נתען כי בעקבות הביקור באתר ביום 23.10.14 הוציאו המפקחים צו בטיחות מס' 45268 שנמסר לנאשמים (להלן - **צו הבטיחות**). הנאשמים הודו בכך שביום 23.10.14 נערך ביקור פיקוח באתר וכי הוצא צו בטיחות, אך כפרו ביתר עובדות כתב האישום.

3. מטעם המאשימה העידו גיל אורן, מפקח עבודה במשרד, אשר ביקר באתר במספר מועדים, לרבות ביום 23.10.14 (להלן - **גיל**) ויוסי מרבנט, מנהל תחום חקירות ותאונות במשרד, אשר יחד עם גיל ביקר באתר ביום 23.10.14 (להלן - **מרבנט**). מטעם הנאשמים העיד מיכאל.

ביקורי פיקוח באתר לפני חודש 10/14

4. ביקור הפיקוח באתר ביום 23.10.14 לא היה ביקור הפיקוח הראשון שביצע המשרד באתר. מהראיות שהוצגו בפני עולה כי עובר ליום 23.10.14 בוצעו באתר מספר ביקורי פיקוח אשר העלו שקיימים באתר ליקויי בטיחות. על אף קיומם של ליקויי בטיחות שונים כאמור, לא ננקט נגד הנאשמים הליך פלילי כלשהו בעקבות אותם ביקורי פיקוח.

5. הביקור הראשון בוצע ביום 10.12.13 על ידי גיל ועל ידי מפקח נוסף בשם וופא מנצור (להלן - **וופא**). גיל ו-וופא התוודעו לאתר רק במקרה, עת חלפו לידו בדרכם לביקור באתר אחר, שכן החברה כלל לא דיווחה למשרד על תחילת ביצוע עבודות הבניה בו ולא הודיעה על מינוי מנהל עבודה. במועד זה התנהלו באתר עבודות בניה מזה חצי שנה (עדות מיכאל בעמוד 71 לפרוטוקול). באתר נמצאו ליקויים שונים שתועדו בדו"ח ביקור מיום 29.12.13 שערך גיל, ביניהם אי מינוי מנהל עבודה (מוצג ת/23; עדות גיל בעמודים 11-12 ו-35 לפרוטוקול). הנאשמים לא הציגו ראיה כלשהי לתמיכה בטענתם כי עובר ליום 10.12.13 דיווחו למשרד על תחילת העבודה באתר ועל מינוי מנהל עבודה בו (עדות מיכאל בעמוד 71 לפרוטוקול). חיזוק לכך שלא היה דיווח כזה ניתן למצוא בסעיף 2.1 לפנקס הכללי שנוהל באתר, שם נרשם כי מועד מינויו של מיכאל למנהל עבודה הוא 1.11.13 ולא לפני כן (מוצג ת/1 - מסמך המסומן ברישום "י.מ-5"). על כן אני קובע כי עובר ליום 10.12.13 לא נתנה החברה הודעה כלשהי למשרד על תחילת העבודות באתר ועל מינוי מנהל עבודה בו, למרות שבפועל בוצעו באתר עבודות מזה חצי שנה.

6. ביקור הפיקוח השני באתר בוצע ביום 27.1.14 על ידי וופא וגיל. באתר נמצאו ליקויי בטיחות שונים אשר תועדו בדו"ח ביקור מיום 27.1.14 שנערך על ידי וופא, ביניהם אי מינוי מנהל עבודה (נספח 6 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים). בנוסף, הוצא צו בטיחות מס' 39910 שקבע כי "אין לבצע כל עבודה באתר, מלבד תיקון הליקויים, עד להודעה חדשה, וזאת לאחר מינוי מנהל עבודה באתר שמאושר על ידי משרדנו" (מוצג ת/23 וכן עותק מוקלד במעבד תמלילים שלו שהוגש בהודעת המאשימה מיום 21.2.19; עדות גיל בעמודים 13 ו-17 לפרוטוקול).

7. בעקבות צו הבטיחות שהוצא ביום 27.1.14, הודיעה החברה למשרד על מינוי של מיכאל למנהל עבודה. המשרד הודיע לחברה כי לא ניתן למנות את מיכאל כמנהל עבודה מאחר ואינו מוכר על ידי המשרד ככזה. לאחר מכן, הודיעה החברה למשרד ביום 28.1.14 על מינוי מנהל עבודה אחר - בשם מוחמד אבו אלהיג'א - וביקשה לבטל את צו הבטיחות מיום 27.1.14 תוך הסבר כי הליקויים תוקנו. וופא ביקר באתר ביום 3.2.14 ולאחר שנכח כי הליקויים תוקנו, בוטל צו הבטיחות מיום 27.1.14 (עדות גיל בעמודים 13 ו-15 לפרוטוקול; נספחים 8-9 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים). ביקור הפיקוח הבא בוצע באתר ביום 23.10.14, ועליו נסב כתב האישום.

בעת הביקור באתר ביום 23.10.14 לא היה בו מנהל עבודה

8. החברה מואשמת בכתב האישום באי קיום הוראות שונות הקבועות בתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), התשמ"ח - 1988 (להלן - **תקנות עבודות בניה**). מדובר בהוראות שונות אשר האחריות לקיום כולן מוטלת על מנהל העבודה באתר, שכן היא לא הוטלה במפורש על מבצע הבניה (תקנה 5(א) לתקנות עבודות בניה). כאשר מבצע הבניה לא ממלא אחר חובתו למנות מנהל עבודה (תקנה 2(א) לתקנות עבודות בניה), או כאשר מפקח העבודה פוסל מינוי כזה ולא ממונה תחתיו אדם אחר כמנהל עבודה, מוטלת האחריות על קיום כל הוראות תקנות עבודות בניה על

מבצע הבניה (תקנה 5(ג) לתקנות עבודות בניה). בכתב האישום לא נטענה טענה מפורשת כי החברה לא מינתה מנהל עבודה באתר, אולם בפרק ב' לכתב האישום הוטלה האחריות על החברה, בין היתר, מכח הוראת תקנה 5(ג) לתקנות עבודות בניה, אשר מטילה אחריות על מבצע הבניה כאשר לא קיים מינוי תקף של מנהל עבודה באתר. הטלת האחריות בכתב האישום על מיכאל מתבססת על אחריותו כמנהל למחדליה של החברה למלא אחר הוראות תקנות עבודות בניה (סעיף 222 לפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], התש"ל - 1970 (להלן - **הפקודה**)). מכאן, שבכתב האישום מובלעת טענה עובדתית כי החברה, כמבצעת בניה, לא מינתה מנהל עבודה באתר. לכן, יש לקבוע האם ביום 23.10.14 היה באתר מנהל עבודה, שכן סוגיה זו נחוצה לצורך הכרעה באחריותם של הנאשמים לעבירות המיוחסות להם. זאת, גם אם החברה לא הואשמה בכתב האישום בעבירה של אי מינוי מנהל עבודה. המאשימה אינה מחויבת לכלול בכתב האישום עבירה כזו כתנאי להטלת אחריות על החברה מכח תקנה 5(ג) לתקנות עבודות בניה, ויש לדחות את טענת הנאשמים בענין זה.

9. בדו"חות שהוציא המשרד לנאשמים בעקבות ביקורי הפיקוח באתר, בהם נרשמו ליקויי הבטיחות שנמצאו באתר, חזר על עצמו הליקוי של אי מינוי מנהל עבודה (עדות גיל בעמוד 33 לפרוטוקול; מוצג ת/23; ונספח 6 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים). בעקבות ביקור הפיקוח באתר מיום 10.12.13, דיווחה החברה לראשונה למשרד על מיכאל כמנהל עבודה באתר, אולם המשרד לא הסכים להכיר בו כמנהל עבודה מאחר ולא הופיע ברישומיו של המשרד בתור מנהל עבודה (עדות גיל בעמוד 33 לפרוטוקול; הודעת החברה מיום 10.12.13 על פעולות בניה - מוצג ת/4; עדות מיכאל בעמוד 72 לפרוטוקול; מכתב המשרד מיום 12.12.13 - נספח 3 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים). בין מיכאל והחברה לבין המשרד התנהלה מאז 12/13 תכתובת בנוגע לדרישת מיכאל להכיר בו כמנהל עבודה. המשרד לא הסכים להכיר בו ככזה, בשל היעדר הוכחת נסיון מקצועי נדרש ובשל ליקויי הבטיחות שנמצאו באתר ואשר אינם מקובלים אצל מי שהוא בוגר קורס מנהלי עבודה. בעקבות זאת, פנה מיכאל בענין זה בחודש 8/14 למבקר המדינה (מכתב החברה מיום 15.12.13 למשרד - מוצג ת/6 - שם היא טוענת כי למיכאל שנות נסיון מספיקות כדי לשמש מנהל עבודה ומבקשת להכיר בו כמנהל עבודה; מוצג ת/8 - מכתב המשרד מיום 17.2.14 למיכאל, בו מסביר המשרד כי הוא מסרב להכיר במיכאל כמנהל עבודה בשל ליקויי הבטיחות שנמצאו באתר בימים 10.12.13 ו- 27.1.14; מוצג ת/14 - פנית מיכאל למבקר המדינה מיום 13.8.14, אליה צורפו העתקי התכתובת בין הנאשמים למשרד בענין דרישתם להכיר במיכאל כמנהל עבודה; מוצג ת/15 - תשובת המשרד מיום 13.11.14 למבקר המדינה).

10. יש להטעים כי בזמן אמת, במועדים הרלוונטיים לכתב האישום, מיכאל לא הוכר על ידי המשרד כמנהל עבודה. ההכרה של המשרד במיכאל כמנהל עבודה באה לעולם זמן רב לאחר התקופה הרלוונטית לכתב האישום, והיא לא היתה בעלת תחולה למפרע. אני קובע כי מיכאל והחברה אינם יכולים לטעון כי חרף החלטה זו של המשרד, יש לראות במיכאל כמנהל עבודה באתר ביום 23.10.14 או בתקופה שקדמה לכך. אין לקבל את טענת הנאשמים בהליך כאן כי ההחלטה המינהלית של המשרד שלא להכיר במיכאל כמנהל עבודה במועדים שקדמו ליום 23.11.18 - הוא המועד שבו הכיר המשרד לראשונה במיכאל כמנהל עבודה (מוצג ת/22) - אין לה תוקף. טענה זו של הנאשמים מהווה תקיפה עקיפה של מעשה המינהל. אין מקום שבית הדין בהליך הפלילי כאן יכריע בטענה זו תוך הפעלת סמכותו הנגררת (סעיף 76 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד - 1984 וסעיף 39 לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט - 1969). זאת מאחר וההכרעה בשאלה זו אינה נדרשת ואינה יכולה לשנות לענין אחריות הנאשמים הנובעת מאי מינוי מנהל עבודה באתר נכון ליום 23.10.14, אחריות אשר קמה מעצם העובדה שבזמן אמת לא הכיר המשרד במיכאל כמנהל עבודה באתר. החלטת המשרד, בזמן אמת, שלא להכיר במיכאל כמנהל עבודה מאיינת את תוקף מינויו על ידי

החברה כמנהל עבודה. על כן יש לדחות את טענת הנאשמים כי די היה בכך שהחברה מינתה את מיכאל כמנהל עבודה. החברה ומיכאל לא יכולים היו, בזמן אמת, לעשות דין לעצמם ולהתעלם מהחלטה מינהלית זו של המשרד - שלא להכיר במיכאל כמנהל עבודה - מבלי שהם תוקפים אותה בתקיפה ישירה ומביאים לשינויה (תקנות 2(ה) ו- 4(א) לתקנות עבודות בניה; בג"ץ 3326/05 **בן סנצ'ו נ' בית המשפט לעניינים מקומיים רמת השרון** (20.4.2005); יצחק זמיר "ביקורת עקיפה על החלטות מינהליות" **ספר דורית ביניש** 359, 370 (קרן אזואי, איתי בר-סימן-טוב, אהרן ברק ושחר ליפשיץ עורכים, 2018)).

11. תקיפה ישירה כזו, באמצעות עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק (להלן - **בג"ץ**), באה רק בשנת 2016 (מוצג נ/12), היינו לאחר האירועים עליהם נסב כתב האישום. זאת, לאחר שנסיון הנאשמים לתקוף את ההחלטה באמצעות הליך בבית הדין האזורי לעבודה בחיפה (על"ח 49650-01-15) - לא צלח בעקבות מחיקת ההליך בהסכמה (מוצגים נ/9 ו-נ/11). לאחר הגשת העתירה לבג"ץ, החליט המשרד להכיר במיכאל כמנהל עבודה החל מיום 23.11.18. העתירה לבג"ץ לא הביאה לכך שהמשרד הכיר במיכאל כמנהל עבודה בתקופה עליה נסב כתב האישום, אלא הסתיימה במחיקת העתירה בהסכמה ביום 4.12.18 (נספח 50 לכרך המוצגים שהוגש על ידי הנאשמים במסגרת פרשת ההגנה). כתוצאה מכך, על אף התקיפה הישירה, נותרה על כנה החלטה המשרד שאין להכיר במיכאל כמנהל עבודה בתקופה שלפני 23.11.18. לאור נסיבות אלו, אין מקום לברר בהליך כאן את שאלת תקינות ההחלטה שלא להכיר במיכאל כמנהל עבודה בתקופה שקדמה ליום 23.11.18. ראשית, מאחר שהנאשמים בחרו בצורה מודעת לא לתקוף החלטה זו בתקיפה ישירה, בין בזמן אמת ובין לאחר מכן בהליך שהוגש לבג"ץ (עדות מיכאל בעמוד 72 לפרוטוקול). שנית, מאחר והכרעה בסוגיה זו אינה נדרשת בהליך הפלילי כאן, שכן הנאשמים לא יכולים היו בזמן אמת לעשות דין לעצמם ולהתעלם מהחלטות המשרד.

12. מעבר לדרוש יש לקבוע כי לא נפל פגם בהחלטת המשרד שלא להכיר במיכאל כמנהל עבודה בתקופה הרלוונטית לכתב האישום. כעולה מעמדת המשרד כפי שמצאה ביטוי במסמכים בזמן אמת (ראו למשל מוצג ת/8 - מכתב המשרד מיום 17.2.14 למיכאל; ומוצג ת/15 - מכתב המשרד מיום 13.11.14 למבקר המדינה), אי ההכרה במיכאל כמנהל עבודה לא התבססה רק על כך שלא נכלל במאגר מנהלי העבודה המתנהל במשרד, אלא גם על כך שנמצאו באתר ליקויי בטיחות שונים ורבים אשר לעמדת המשרד אינם מקובלים לגבי מי שסיים קורס מנהלי עבודה. זהו טעם סביר שלא לאשר מינויו של אדם כמנהל עבודה, והמשרד רשאי היה להפעיל את סמכותו לעשות כן לפי תקנות 2(ה) ו- 4(א) לתקנות עבודות בניה. ביטוי להפעלת סמכות זו, המוקנית למפקח העבודה הראשי, ניתן למצוא למשל במכתב מפקחת העבודה הראשית מיום 13.11.14 למבקר המדינה (מוצג ת/15). טענת מיכאל כי עצם העובדה שסיים קורס מנהלי עבודה מקנה לו זכות מוחלטת לשמש כמנהל עבודה (עדות מיכאל בעמוד 69 לפרוטוקול) - לא מקובלת עלי, שכן היא מבקשת לשלול מהרשות המינהלית את הסמכות שהוקנתה לה בתקנות עבודות בניה לפסול מינויו של מנהל עבודה, בין היתר כאשר קיים חוסר מסוגלות למלא את החובות המוטלות עליו; ובשל היעדר נסיון מקצועי מתאים למילוי התפקיד. החלטת המשרד בענין זה התבססה על ראיות מינהליות מספקות בדמות ממצאי ביקורי הפיקוח באתר, בהם נמצאו ליקויי בטיחות.

13. התוצאה הינה שביום 23.10.14 לא היה באתר מנהל עבודה. במועדים שקדמו לכך, לא היה תוקף להודעתם של הנאשמים למשרד כי מיכאל משמש מנהל עבודה באתר. לכן, ככל שימצא בהכרעת דין זו כי לא מולאו הוראות תקנות עבודות בניה נכון למועד הביקורת ביום 23.10.14, יש להטיל את האחריות למחדל על החברה בהיותה

מבצעת הבניה באתר. בהתקיים התנאים לכך, יש להטיל את האחריות למחדלים גם על מיכאל, כמנהל החברה.

14. יוער כי מבחינתו של מיכאל אין נפקות - בכל הנוגע לאחריותו הפלילית - לשאלה האם ביום 23.10.14 שימש מנהל עבודה באתר או לא: כפי שיפורט להלן, בביקורת מיום 23.10.14 נמצאו מחדלי בטיחות שונים באתר. גם אם הייתי קובע כי מיכאל היה מנהל העבודה באתר במועד זה, יכולה היתה המאשימה להאשימו בהתאם ולעתור להטיל עליו אחריות פלילית ישירה כמנהל עבודה של החברה שהפר את הוראות תקנות עבודות בניה (סעיף 223 לפקודה).

לא נפל פגם בהחלטת המאשימה להגיש כתב אישום נגד הנאשמים

15. יש לדחות את טענת נאשמים כי הגשת כתב האישום נעשתה בשל המחלוקת בין המשרד ומיכאל בכל הנוגע לכשירותו לשמש מנהל עבודה. טענה זו נדחתה על ידי בהחלטה מיום 14.7.19 (סעיפים 12-13 לאותה החלטה) ואין צורך לחזור שוב על הדברים כאן. לא מצאתי לשנותה גם לאחר שמיעת עדותו של מיכאל (למשל, עדותו בעמוד 65 לפרוטוקול). בתמצית, ומבלי לגרוע מיתר חלקי ההחלטה מיום 14.7.19, יצוין כי הגורם המוסמך להחליט על הגשת כתב האישום כאן הוא התובע, ולא בעלי התפקידים השונים במשרד בתחום בטיחות בעבודה, כלפיהם העלה מיכאל טענות בכל הנוגע לאי ההכרה בו כמנהל עבודה (סעיפים 11-12 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982). הנאשמים לא הוכיחו כלל כי התובע קיבל את ההחלטה בדבר הגשת כתב האישום משיקול פסול של רצון להתנכל למיכאל. חיזוק לכך ניתן למצוא בעובדה שהביקור באתר מיום 23.10.14 - עליו נסב כתב האישום - לא היה ביקור הפיקוח הראשון באתר. קדמו לו כמה ביקורי פיקוח, בחודשים דצמבר 2013 וינואר 2014 בהם נמצאו ליקויי בטיחות באתר. חרף זאת, אותם ממצאים שנמצאו בביקורי פיקוח שקדמו ליום 23.10.14 לא הביאו לכך שהמשרד נקט בפעילות אכיפה פלילית כלשהי כנגד הנאשמים. זאת, למרות שהמחלוקת בין מיכאל למשרד על עצם ההכרה בו כמנהל עבודה החלה כבר בסוף שנת 2013. התנהלות זו של המשרד ושל התובע אינה מצביעה על התנכלות לנאשמים, אלא להיפך, על הפעלת כלי האכיפה הפלילי בצורה זהירה ומתונה.

16. יש לדחות גם את טענת הנאשמים כי העבירות בהן הואשמו בכתב האישום לא היו חמורות, וכי "מדובר בדברים פעוטים" (עדות מיכאל בעמוד 70 לפרוטוקול). טענה זו נדחתה על ידי בהחלטה מיום 14.7.19 (סעיפים 7 ו-16 לאותה החלטה) ואין צורך לחזור שוב על הדברים. גם כאן, לא מצאתי לשנותה גם לאחר שמיעת עדותו של מיכאל. צבר העבירות בהן הואשמו הנאשמים בכתב האישום אינו משקף עבירות קלות, אלא עבירות המסכנות את שלומם של מי שעובדים באתר. אף אם על עבירה בודדת לא היה מוגש כתב אישום (עדות גיל בעמוד 31 לפרוטוקול), אין הדבר מביא למסקנה כי צבר הליקויים שנמצאו באתר ביום 23.10.14 אינו מצדיק הגשת כתב אישום.

ביקור הפיקוח באתר ביום 23.10.14

17. כאמור, ביקור הפיקוח שבוצע באתר ביום 23.10.14 בא לאחר מספר ביקורי פיקוח כאלה שבוצעו שם עוד לפני חודש 10/14. הסיבה לקיומו היתה שלאחר ביטולו של צו הבטיחות מיום 27.1.14, הודיעה החברה למשרד על מינויו של מיכאל כמנהל עבודה באתר. זאת, למרות שהחברה ידעה כבר כי המשרד אינו מכיר במיכאל כמנהל עבודה. הדבר הביא לכך שגיל ומרבנט ביצעו באתר ביקור פיקוח ביום 23.10.14 (עדות מרבנט בעמוד 42

לפרוטוקול).

18. כשהגיעו גיל ומרבנט לאתר, הם ביצעו בו סויר, לרבות בקומות הבנין. הם פגשו באתר בבנו של מיכאל, אלעד. לאחר מכן פגשו בבן נוסף של מיכאל. לא הוכח שמי מנציגי החברה התלווה למרבנט ולגיל בסויר באתר, עת שמרבנט לא זכר האם התלווה אליהם בסויר נציג החברה. כרבע שעה לאחר שהסתיים הסויר באתר, הגיע אליו מיכאל ומרבנט ביקש לגבות ממנו הודעה (עדות מרבנט בעמודים 54-56 לפרוטוקול; דו"ח פעולה שכתב מרבנט ביום הביקור באתר - מוצג ת/3) (להלן - **דו"ח הפעולה**)).

19. באתר נמצאו ליקויים שונים שתועדו על ידי גיל בדו"ח סיכום ביקור פיקוח הנושא תאריך 23.10.14 (מוצג ת/20) (להלן - **דו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14**). בדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, נרשם בין היתר, כי נאסר על החברה להמשיך בביצוע עבודה באתר היות ומאז תחילת בניית הפרוייקט לא אושר ומונה מנהל עבודה מוסמך בו. בהמשך, ביום 30.10.14, הפיק גיל דו"ח ביקור ובו פירוט הליקויים שנמצאו בביקור הפיקוח מיום 23.10.14 (מוצג ת/19) (להלן - **דו"ח ביקור 23.10.14**) (עדות גיל בעמודים 14-15 לפרוטוקול). ביום 30.10.14 הוציא גיל צו בטיחות מס' 45268, מכח סעיף 6(א) לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד - 1954, בו הורה לנאשמים להפסיק מיד את כל עבודות הבניה באתר, עקב "ליקויי הבטיחות החמורים באתר אשר נראו בביקור פיקוח בתאריך 23/10/14 והעדר מנהל עבודה במינוי רשמי אשר מאושר על ידי משרדנו...", וזאת עד לתיקון כל ליקויי הבטיחות שנרשמו בדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14 ומינויו של מנהל עבודה שאושר על ידי המשרד (מוצג ת/21). צו הבטיחות בוטל על ידי המשרד ביום 25.8.15 (מוצג נ/10).

20. מרבנט צילם באתר, במועד הביקור, תמונות (מוצג ת/2; עדות מרבנט בעמוד 42 לפרוטוקול) (להלן - **לוח התצלומים**). הוא גם כתב, במועד הביקור באתר, את דו"ח הפעולה (עדות מרבנט בעמודים 42-43 לפרוטוקול). במסגרת הביקור באתר, ולאחר שהסתיים הסויר בו, גבה מרבנט באתר הודעה ממיכאל (עדות מרבנט בעמודים 43 ו- 54 לפרוטוקול; מוצג ת/1) (להלן - **הודעת מיכאל**).

21. הטעמים לקיומו של ביקור הפיקוח באתר ביום 23.10.14 היו ענייניים. אין לקבל את טענת הנאשמים כי אותו ביקור בוצע רק בשל תלונה שהגיש מיכאל בחודש 8/14 למבקר המדינה על החלטת המשרד שלא להכיר בו כמנהל עבודה. אין לקבל גם את טענתם כי אותו ביקור פיקוח בוצע כחלק מהתנכלות המשרד במיכאל, בשל המחלוקת עמו על דרישתו כי המשרד יאשר את מינויו כמנהל עבודה. טענה זו של הנאשמים מתעלמת לגמרי מהעובדה שבאתר בוצעו מספר ביקורי פיקוח עוד לפני חודש 8/14 - הוא מועד הגשת התלונה למבקר המדינה - וכי באלה נמצאו ליקויי בטיחות. היא מתעלמת גם מכך שעל אף שהמשרד לא הכיר במיכאל כמנהל עבודה לכל המאוחר כבר מחודש 1/14, הודיעה החברה ביום 3.3.14 למשרד לאחר ביקור הפיקוח מיום 27.1.14 כי מיכאל הוא מנהל העבודה באתר במקומו של מחמוד אבו אלהיג'א, והמשרד הודיע לחברה ביום 6.3.14 כי הוא אינו מכיר במיכאל כמנהל עבודה באתר. בעקבות הודעה זו של המשרד לא באה הודעה אחרת של החברה בה היא ממנה מנהל עבודה באתר שאינו מיכאל. בנסיבות אלו, אך סביר היה לקיים ביקור פיקוח נוסף באתר כפי שאכן התקיים ביום 23.10.14 (נספחים 13 ו- 17 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים; עדות גיל בעמוד 36 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמודים 43 ו- 51 לפרוטוקול).

22. גיל, בעדותו, הפנה לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14 ולדו"ח ביקור 23.10.14 ואימץ את תוכנם (ראו למשל עמודים 16-17 לפרוטוקול). בכך הפכו אלה לחלק מעדותו של גיל. מרבנט הפנה בעדותו לדו"ח הפעולה וללוח התצלומים ואימץ את תוכנם (עדות מרבנט בעמוד 51 לפרוטוקול), ובכך הפכו מסמכים אלה חלק מעדותו (ע"פ 9969/01 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 14 (16.10.2006)).

23. יש לייחס לתוכנם של דו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, דו"ח ביקור 23.10.14 ודו"ח הפעולה - משקל ניכר. ראשית, מדובר במסמכים מפורטים שנרשמו ביום הביקורת או בסמוך לו, וככאלה יש לייחס להם רמת דיוק גבוהה. יש לדחות את טענת הנאשמים כי דו"ח הפעולה נכתב על ידי מרבנט ביום 2.3.16. הדבר כלל לא עולה מעדות מרבנט וגם לא מדו"ח הפעולה שנרשם בכתב יד ונושא תאריך 23.10.14. מרבנט כתב ביום 1.2.16 דו"ח חקירה. הצדדים לא מצאו להציג בפני את דו"ח החקירה בגרסתו המלאה, והנאשמים הציגו רק את העמוד הראשון שלו (נספח 31 לכרך המוצגים שהגישו הנאשמים; מוצג ת/18). גם אם דו"ח החקירה נכתב ביום 1.2.16, אין הדבר שולל את המשקל הרב שיש לייחס לדו"ח הפעולה, בין היתר, בשל כך שנכתב ביום הביקורת.

24. שנית, דו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, דו"ח ביקור 23.10.14 ודו"ח הפעולה נכתבו על ידי עובדי ציבור האמונים על ביצוע ביקורות מסוג זה. לא הוכח כי למי שרשמו מסמכים אלו - מרבנט וגיל - היה מניע שגרם להם לרשום במסמכים מידע כוזב. קבעתי כבר כי הסיבות שהביאו את מרבנט ואת גיל לבצע את ביקור הפיקוח באתר ביום 23.10.14 - היו ענייניות. דחיתי כבר את טענת הנאשמים כי אותו ביקור פיקוח והגשת כתב האישום כאן נעשו במטרה להתנכל למיכאל משום שהיה מצוי במחלוקת עם המשרד לגבי דרישתו כי יאושר מינויו כמנהל עבודה. שלישית, תוכנם של סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, דו"ח ביקור 23.10.14 ודו"ח הפעולה זוכה לעיגון מגרסתו של מיכאל. כך, למשל, בכל המסמכים האמורים נרשם כי על רצפת האתר מצויים מכשולים. בעדותו, אישר זאת מיכאל והסביר כי חל עיכוב בתהליך ניקוי האתר וכי לא ניתן היה לנקות את הפסולת שכן הדבר סיכן את יציבות הפיגום (עדותו בעמודים 68 ו-78 לפרוטוקול). כך, למשל, בכל המסמכים האמורים צוין ליקוי של אי גידור מרפסת, ומיכאל בעדותו אישר זאת תוך שהוא טוען שלא היתה קיימת חובת גידור באותו מקרה (עדות מיכאל בעמוד 77 לפרוטוקול). רביעית, על אמינותם של דו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, דו"ח ביקור 23.10.14 ודו"ח הפעולה ניתן ללמוד גם מכך שלא נכללו בהם רק ממצאים המסבכים את הנאשמים, אלא גם ממצאים הפועלים לטובתם. כך, למשל, בכל הנוגע לליקוי של היעדר גידור נאות לפירי מעלית, ממצאיו של מרבנט בדו"ח הפעולה לא היו כאלה שנעשה בהם נסיון להציג כי חסר גידור בכל קומות הבנין: מרבנט ציין בדו"ח הפעולה כי "פתח פיר מעלית בקומה ג' מגודר". בדו"ח הפעולה נרשמו גם ממצאים המעידים על קיום הוראות הבטיחות. למשל, נרשם שם כי "יש גידור מדרגות קבוע מברזל לכל גובה הבנין" וכי יש שירותים באתר.

25. יש לייחס דיוק ואמינות גם ללוח התצלומים שערך מרבנט (מוצג ת/2). מדובר בצילומים המתייחסים לליקויים שנראו באתר. ליד כל תמונה ניתן תיאור מילולי במסמך על מה שרואים בה, דבר שיש בו לחזק את רמת הדיוק שיש לייחס למידע שבתמונות. לעדותו של מרבנט - ממנה ניתן ללמוד על אמינות לוח התצלומים - יש להוסיף את העובדה שבתצלומים נראים ממצאים שמיכאל הודה בהם בעדותו. כך, למשל, בתמונה 9 נראית מרפסת לא מגודרת ובתמונות 26-31 נראים חומרי בניה ופסולת על רצפת האתר. בדומה לקביעתי ביחס לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14, דו"ח ביקור 23.10.14 ודו"ח הפעולה - הרי גם בהתייחס ללוח התצלומים לא הוכח כי היה למרבנט מניע פסול ליצור תמונות שאינן משקפות ממצאים שנמצאו באתר. טענות הנאשמים בענין זה נדחו על ידי מקודם. לאור

זאת, אני קובע כי לוח התצלומים משקף ממצאים שנמצאו באתר בעת הביקורות שנערכה בו ביום 23.10.14.

26. צו הבטיחות בוטל על ידי המשרד ביום 25.8.15 (מוצג נ/10). נסיבות ביטולו של צו הבטיחות לא הובררו, עת מי שהורה על ביטולו - מפקח עבודה אזורי במחוז צפון - לא זומן למתן עדות. יתכן שביטולו התאפשר גם הודות לכך שהחברה הודיעה למשרד ביום 23.10.14, לאחר ביקור הפיקוח באתר, על מינויו של מוחמד אבו אליהג'א כמנהל העבודה באתר (מוצג ת/16). על כן אין לקבל את טענת הנאשמים כי הצו בוטל אך כדי לשלול מבית הדין לעבודה את הסמכות לדון בתובענה שהגישו הנאשמים בה עתרו לביטול צו הבטיחות וחייב המשרד להכיר במיכאל כמנהל עבודה.

אי גידור משטחי עבודה עם אזהר יד, אזהר תיכונ ולוחות רגליים

27. חובה לגדר משטח עבודה, שממנו ניתן ליפול לעומק העולה על שני מטרים, באמצעות אזהר יד, אזהר תיכונ ולוחות רגליים (תקנות 9-11 לתקנות עבודות בניה). האחריות לבצע גידור כזה מוטלת על מנהל העבודה, ובהיעדר מנהל עבודה - היא מוטלת על מבצע הבניה (תקנה 5(ג) לתקנות עבודות בניה). בכתב האישום נטען כי משטחי עבודה באתר לא גודרו כנדרש. נטען כי בין היתר נצפה עובד עומד על משטח עבודה במפלס קומה חמישית, כשהוא מבצע עבודת שיוף של קיר חוץ וחשוף לנפילה מגובה של כ- 12 מטרים, וזאת בהיעדר גידור במשטח העבודה.

28. כעולה מהראיות שהוצגו בפני, במועד הביקורת ביום 23.10.14, נצפה באתר עובד על גבי פיגום זקפים מבצע עבודה של שיוף קיר חוץ באמצעות משחזת זזית, כשהוא יושב על רצפת הפיגום, וחשוף לנפילה מגובה של מעל שני מטרים בשל היעדר גידור של אזהר תיכונ. הדבר נלמד מלוח התצלומים, ממנו עולה קיומו של אזהר יד אך היעדרם של אזהר תיכונ (תמונות 3-7 בלוח התצלומים); מעדותם של גיל ושל מרבנט שצינו כי ראו את העובד מבצע עבודה על הפיגום (עדות גיל בעמודים 15 ו- 18-19 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמודים 42-43 ו- 51-54 לפרוטוקול); מסעיף 6 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14; מסעיף 2.8.2 לדוח ביקור 23.10.14; ומדו"ח הפעולה שרשם מרבנט ביום הביקור שם כתב "נראה עובד על פיגום במפלס קומה 5 ומשייף קיר חוץ באמצעות משחזת זזית בעודו עומד על פיגום הזקפים שבו חסר אזהר תיכונ והעובד בישיבה וגם בעמידה וחשוף לנפילה מגובה של כ- 12 מ". גם אם בלוח התצלומים לא ניתן לראות את המשחזת, די ביתר הראיות - העדויות ודו"ח הפעולה - כדי להביא למסקנה כי הפועל עבד על רצפת הפיגום עם משחזת. יש לדחות את טענת מיכאל כי מי שנצפה על רצפת הפיגום כלל לא שייך לאתר (עדות מיכאל בעמודים 66 ו- 75 לפרוטוקול). זו טענת הגנה בעלמא, ואין לקבלה. אין כל הגיון כי החברה, כמבצעת הבניה, תתיר למאן דהוא - שאינו עובד באתר - לשהות על רצפת הפיגום, כפי שתועד האדם בלוח התצלומים, ולבצע שם עבודה. לאור זאת אני קובע, כפי שרשם בדו"ח הפעולה, כי ביום 23.10.14 נראה עובד על פיגום במפלס קומה חמישית כשהוא עובד, מבלי שבפיגום מותקן אזהר תיכונ, תוך חשיפת העובד לסיכון של נפילה מגובה של כ- 12 מטרים.

29. על מודעתו של מיכאל לכך שבפיגום האמור חסר אזהר תיכונ, ניתן ללמוד מהודעתו. כשנשאל מיכאל על ידי מרבנט מה יש לו לומר על כך שהיה חסר אזהר תיכונ ברצפת הפיגום שעליו עמד העובד בניגוד לתקנה 9 לתקנות עבודות בניה, לא הכחיש מיכאל כי חסר אזהר תיכונ כאמור. בתשובתו אך טען כי אף עובד לא נשלח מטעמם לעבוד על הפיגום (דף 9 להודעת מיכאל). זו הודאת חוץ - המעידה על מודעתו של מיכאל להיעדרו של גידור נדרש ברצפת הפיגום - שמצאתי להקנות לה משקל ניכר (סעיף 12 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א - 1971 (להלן - **פקודת הראיות**)) ולהעדיפה על פני גרסתו של מיכאל בעדותו שם הכחיש כי נעשה שימוש בפיגום (עדות מיכאל בעמוד 67

לפרוטוקול). שוכנעתי כי ההודאה נמסרה מרצון, ואין טענה כי נמסרה תוך הפעלת לחץ כלשהו של מרבנט אשר גבה ההודעה. טענתו של מיכאל בעדותו, לפיה מסר באותה הודעה גרסה שאינה עניינית בשל כעס שחש, לא מקובלת עלי (עדות מיכאל בעמודים 73-74 לפרוטוקול). ראשית, היא אינה סבירה, בהינתן כי מיכאל הוזנה שהוא חשוד בביצוע עבירות. לא הגיוני שחשוד כזה יבחר להעצים את הסיכון להעמדתו לדין פלילי במסירת גרסה לא עניינית. שנית, עיון בהודעה מעלה כי מיכאל מסר בה גרסה עניינית ומפורטת שאינה מעידה כלל וכלל על כך שמסר גרסה לא עניינית. כך, למשל, בכל הנוגע לפיגומים, חזר מיכאל בהודעתו על כך שהפיגומים לא בשימוש. הודאת החוץ של מיכאל זוכה לחיזוק - בגדר דבר מה נוסף - מלוח התצלומים המראה עובד עומד על רצפת פיגום עליונה, מבלי שמוקדן בו אזור תיכון, תוך שהעובד חשוף לנפילה מגובה (למשל, תמונות 3-7 ללוח התצלומים).

30. יש לדחות את טענת הנאשמים (עדות מיכאל בעמוד 67 לפרוטוקול) כי האחריות לגידור הפיגום היתה מוטלת על בונה הפיגומים ולא על החברה. גם אם בניית הפיגום בוצעה על ידי בונה מקצועי של פיגומים, עדיין מוטלת על מנהל העבודה באתר אחריות לוודא כי הפיגום מקיים את הדרישות הקבועות בתקנות עבודות בניה (תקנה 22 לתקנות עבודות בניה). במקרה כאן, מוטלת אחריות זו על החברה והיא כוללת בחובה את האחריות להבטיח כי משטחי העבודה בפיגום מגודרים בהתאם להוראות תקנות עבודות בניה.

31. היעדר הגידור של משטחי עבודה מהם ניתן ליפול לעומק העולה על שני מטרים, לא התמצה באי גידור רצפת הפיגום עליה עבד העובד. היא מצאה ביטוי גם באי גידור מוחלט של מרפסות הדירות שגובהן מעל שני מטרים מהקרקע במקומות שונים בבנין (עדות גיל בעמודים 15-16 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמוד 42 לפרוטוקול; תמונות מס' 8-10 ללוח התצלומים; סעיף 3 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14; סעיף 2.8.1 לדוח ביקור 23.10.14; דו"ח הפעולה). מיכאל אישר בעדותו שהיו מרפסות לא מגודרות - למשל המרפסות המופיעות בתמונות מס' 8 ו-10 ללוח התצלומים (עדות מיכאל בעמוד 76 לפרוטוקול). אני דוחה את טענתו כי היה קיים מחסום שמנע יציאה למרפסות (עדותו בעמודים 76-77 לפרוטוקול). קיומו של מחסום כזה לא הוכח, ומתמונה מס' 10 ללוח התצלומים עולה במפורש כי לא היה קיים מחסום כזה. לא הוכחה גם טענתו האחרת של מיכאל בעדותו כי מתחת למרפסת היה פיגום שמנע נפילה לקרקע. גם אם נכונה הטענה, אין לומר כלל וכלל כי אותו פיגום הופך את המרפסת לכזו שאין סכנה ליפול ממנה לעומק העולה על שני מטרים. זאת מאחר ואין כל וודאות שאותו פיגום יחסום נפילה מהמרפסת לקרקע. עיון בתמונה מס' 8 ללוח התצלומים ממחיש כי הפיגום המצוי מתחת למרפסת בקומה א' אינו מגודר ואינו מבטיח כלל שמי שנופל לפיגום, לא יפול מתוך הפיגום לעבר הקרקע. לא הוכח שהפיגום מסוגל, מבחינה הנדסית, לחסום כלל את הנפילה לקרקע או שאותה חסימה אינה כרוכה בנזק גוף לנופל.

32. בכתב האישום לא עלתה טענה מפורשת על היעדר גידור קיר מגרש צפוני למניעת נפילה מגובה. חרף זאת, בצילומים 12 ו-17-18 נרשם כי מדובר בצילום של היעדר גידור כזה. חיזוק לכך ניתן למצוא בדו"ח הפעולה, שם נרשם "בצד הצפוני נראו חומרי בניה אריחים וכ' וקיר מהמגרש אינו מגודר. גובה נפילה כ-4 מטר (רצפה מעל קומת חניון)". בסעיף 2.8.3 לדו"ח ביקור 23.10.14 נרשם כי "לא גודרה שפת קיר תומך עליונה בצד המערבי של האתר" וליקוי כזה נרשם גם בסעיף 7 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14. באשר לקיר תומך בצד המערבי, לא הוכחה המאשימה כי היתה קיימת שם סכנת נפילה מגובה העולה על שני מטרים. הדבר גם לא הוכח בהתייחס לקיר גידור המגרש בצד הצפוני, שכן מיכאל, בעדותו, הציג תמונה (מוצג נ/15) על מנת לסתור את תמונות מס' 17-18 בלוח התצלומים וטען כי עולה ממנה שבאותו מקום אין סכנת נפילה מגובה העולה על שני מטרים (עדות מיכאל בעמוד 66

לפרוטוקול). גרסתו לא נסתרה. לאור כל זאת, אני קובע כי המאשימה לא עמדה בנטל השכנוע להראות כי בקיר מגרש צפוני או מערבי חסרו גידורים באופן שיצר סיכון לנפילה מגובה העולה על שני מטרים.

33. רצפת הפיגום והמרפסות, שניהם הינם משטחי עבודה (הגדרת המונח "משטח עבודה" בתקנה 1 לתקנות עבודות בניה). במחדלה של החברה לגדר את רצפת הפיגום ואת המרפסות, עברה החברה עבירה על הוראות תקנות 9-11 לתקנות עבודות בניה. מדובר בעבירה על הוראות הפקודה (סעיפים 191 ו- 219 לפקודה) אשר יכולה היתה לגרום לחבלת גוף או מוות. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה (ע"פ (ארצי) 1002/04 **רזפול בע"מ נ' מדינת ישראל**, פס' 7 (27.3.2006); ע"פ (ארצי) 50155-08-10 **חברת השמירה בע"מ נ' מדינת ישראל**, פס' 26-28 (6.11.2012); סעיף 22 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977). מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן כעולה מעדותו של מיכאל, מנהלה של החברה, הוא היה מודע להיעדר גידור במרפסות ומהודעתו עולה כי היה מודע להיעדר אזהרונות תיכון ברצפת הפיגום העליונה עליה עבד העובד. מאלה עולה שהוא ידע כי במועד ביצוע הביקורת לא היה קיים באתר גידור במשטחי עבודה מהם יכול אדם ליפול לעומק העולה על שני מטרים, ויש לקבוע כי החברה לא עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. על כן - מכח סעיף 219(א) פקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנות 9-11 לתקנות עבודות בניה.

34. מאחר ומתקיים יסוד המודעות במיכאל, מנהלה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שמשטחי העבודה יגודרו, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו- 222 לפקודה - בעבירה על תקנות 9-11 לתקנות עבודות בניה.

אי גידור פתחים בפיר המעלית

35. חובה לגדר פיר מעלית באזן יד ואזן תיכון לשם מניעת נפילת אדם לתוכו, וכן לגדרו בלוח רגליים לשם מניעת נפילת חומרים וציוד לתוך הפיר. גידור שכזה יש לבצע בהתאם להוראות תקנות 10-11 לתקנות עבודות בניה. לחילופין, יש לכסות את הפיר במכסה מתאים שימנע נפילת אדם, ציוד או חומרים לתוכו (תקנה 79 לתקנות עבודות בניה). בכתב האישום נטען כי מסביב לפירי המעלית בקומות שונות בבנין, לרבות בקומות קרקע, שניה, רביעית, חמישית וגג הבנין - לא הותקנו אזהרונות יד או אזהרונות תיכון, או שניהם, למניעת נפילת אדם.

36. אני קובע כי בפירי המעלית בקומות שונות בבנין לא הותקנו אזהרונות ולוח רגליים. בחלק אחר של הקומות לא הותקנו בפירי המעלית אזהרונות יד, אזהרונות תיכון ולוח רגליים. ראשית, גיל ומרבנט העידו על כך ועדותם זוכה לחיזוק מלוח התצלומים. כך, למשל, תמונות מס' 20-23 מדגימות פירי מעלית בקומות שונות בבנין באתר בהם מותקן רק אזהרונות יד, אך ללא אזהרונות תיכון או לוח רגליים. כך, למשל, תמונות 24-25 מדגימות פירי מעלית בשתי קומות שונות בהם לא הותקנו כלל אזהרונות תיכון ולוח רגליים, ואילו אזהרונות היד שהותקנו היה משוחרר באחד הצדדים, כך שלא היה מקביל לרצפה וזאת בניגוד להוראת תקנה 10 לתקנות עבודות בניה (עדות גיל בעמודים 15-16 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמוד 42 לפרוטוקול). שנית, מדובר בליקוי שתועד בזמן אמת בסעיף 4 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14 ובדו"ח הפעולה, ומספר ימים לאחר מכן גם בסעיף 2.1.1 לדו"ח ביקור 23.10.14.

עמוד 10

37. בעדותו, הסביר מיכאל כי בנו - יניב - היה אחראי על מעקות באתר, וכי לקראת הצהריים סיפר לו יניב כי "עלה עד למעלה ו[יניב] לא ראה שחסר מעקה" (עדות מיכאל בעמוד 67 לפרוטוקול). מאחר והביקורת בוצעה בשעה 10:00 (ראו את דו"ח הפעולה) והודעתו של מיכאל נגבתה ממנו בשעה 11:50 (ראו את הודעת מיכאל), יש להבין את גרסת מיכאל ככזו לפיה יניב לא ראה חוסר במעקות ביום הביקורת, לפני מועד גבית הודעתו של מרבנט. זו עדות מפי השמועה שאין לקבלה, עת שניב כלל לא העיד בהליך כאן. על כן, לא הוכחה טענת הנאשמים כי במועד כלשהו הותקנו אזני תיכון בפירי המעלית.

38. מיכאל, בהודעתו, אישר שבפירי המעלית חסרים אזני תיכון. הוא טען כי כשיצא מהבנין אתמול היו אזני תיכון בפתחים "וכנראה הפועלים מפרקים. ועכשיו ליקוי זה תוקן" (דף 5 להודעת מיכאל). זו הודאת חוץ - המעידה על מודעותו של מיכאל להיעדרו של גידור נדרש בפירי המעלית - שמצאתי להקנות לה משקל ניכר (סעיף 12 לפקודת הראיות) ולהעדיפה על פני גרסתו של מיכאל בעדותו, שם הכחיש כי היה מודע לחוסר בגידור בפירי המעלית (עדות מיכאל בעמודים 68 ו- 74 לפרוטוקול). שוכנעתי כי ההודאה נמסרה מרצון, ואין טענה כי נמסרה תוך הפעלת לחץ כלשהו של מרבנט אשר גבה ההודעה. כבר דחיתי את טענתו של מיכאל בעדותו, לפיה מסר באותה הודעה גרסה שאינה עניינית בשל כעס שחש (עדות מיכאל בעמודים 73-74 לפרוטוקול). זוהי גרסה שאינה סבירה, בהינתן כי מיכאל הוזנה שהוא חשוד בביצוע עבירות. לא הגיוני שחשוד כזה יבחר להעצים את הסיכון להעמדתו לדין פלילי במסירת גרסה לא עניינית. בנוסף, עיון בהודעה מעלה כי מיכאל מסר בה גרסה עניינית ומפורטת שאינה מעידה כלל וכלל על כך שמסר גרסה לא עניינית. כך, למשל, בכל הנוגע לגידור בפירי המעלית, הציג גרסה לפיה היה גידור אך הוא הוסר על ידי הפועלים, אך הליקוי תוקן כעת. הודאת החוץ של מיכאל זוכה לחיזוק - בגדר דבר מה נוסף - מלוח התצלומים, המראה כי בפירי המעלית חסרים גידורים נדרשים. מתוך אותה הודאת חוץ, אינני מקבל את הטענה כי יום לפני הביקורת היו קיימים בפירי המעלית אזני תיכון וכי אלה הוסרו על ידי העובדים. זאת מאחר וגרסה זו אינה עולה בקנה אחד עם הגרסה שמסר מיכאל בעדותו, שם הסביר כי בנו יניב בדק את המבנה ביום הביקורת ומצא כי לא היו חסרים מעקות. בעדותו לא העלה מיכאל טענה כלשהי כי היו חסרים מעקות וכי הליקוי תוקן על ידי יניב. חוסר העקביות בגרסות מפחית ממשקלן באופן שאינני מקבלן.

39. במחדלה של החברה לגדר כנדרש את פירי המעלית בקומות השונות בבנין, עברה החברה עבירה על הוראות תקנה 79 לתקנות עבודות בניה. מדובר בעבירה על הוראות הפקודה (סעיפים 191 ו- 219 לפקודה) אשר יכולה היתה לגרום לחבלת גוף או למוות. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן כעולה מהודעת מיכאל, הוא היה מודע לכך כי לא היה בפירי המעלית גידור כנדרש. על כן - מכח סעיף 219(א) פקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנה 79 לתקנות עבודות בניה.

40. מאחר ומתקיים יסוד המודעות במיכאל, מנהלה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שפירי המעלית יגודרו כנדרש, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו- 222 לפקודה - בעבירה על תקנה 79 לתקנות עבודות בניה.

מכשולים ברצפת האתר

41. באתר בניה, חובה להבטיח כי יותקנו דרכי גישה בטוחות בכל מקום שבו אדם צריך לעמוד, לעבוד או לעבור (תקנה 12 לתקנות עבודות בניה). בכתב האישום נטען כי רצפת האתר רצופה מכשולים רבים של פסולת בניה, קרשים ופיגומים כך שדרכי הגישה לא היו בטוחות למקומות שאדם צריך לעמוד, לעבוד או לעבור.

42. מעדותם של גיל ומרבנט עלה כי באתר הושלכו חומרי בניה ופסולת שהיוו מכשול לגישה למקומות בהם יש צורך לעבוד, לעבור או לעמוד. עדויות אלה זוכות לחיזוק מלוח התצלומים, ממנו עולה כי על הקרקע במקומות שונים באתר הושלכו פסולת וחומרי בניה בכמות ניכרת, כך שדרכי הגישה למקומות אלו לא היו בטוחים. כך, למשל, בצילומים 29-30 נצפה עובד בחזית הדרומית של הבנין כשהוא מפלס דרכו בין מכשולי פסולת וחומרי בניה על הקרקע. כך, למשל, ניתן לראות בתמונות 27-30 מכולה ששימשה כמשרד באתר, לידה מתקן שירותים נייד בצבע אדום, כאשר על הקרקע בכל האזור מושלכים פסולת וחומרי בניה ההופכים את הגישה למקומות אלו ללא בטוחה. גם אם השירותים לא שימשו את עובדי האתר, אין הדבר מאיין את העובדה כי דרכי הגישה לשירותים ולמשרד באתר לא היו בטוחים. יוטעם כי החובה להבטיח דרכי גישה בטוחים אינה חלה רק בהתייחס לעובדי האתר, אלא ביחס לכל אדם הנמצא בו (עדות גיל בעמוד 16 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמודים 42-43 לפרוטוקול; תמונות 26-32 בלוח התצלומים; עדות מיכאל בעמוד 78 לפרוטוקול, שורות 5-10). גרסתו של גיל זוכה לחיזוק לא רק מלוח התצלומים אלא גם מתיעוד הליקוי הזה בזמן אמת בסעיף 8 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14 ולאחר מכן בסעיף 1.2 לדו"ח ביקור 23.10.14. גרסתו של מרבנט זוכה לחיזוק מדו"ח הפעולה שנערך ביום הביקור, שם נרשם "רצפת האתר רצופה מכשולים של פסולת בניה, קרשים ופיגומים".

43. בעדותו, אישר מיכאל כי על רצפת האתר היו מכשולים והסביר כי חל עיכוב בתהליך ניקוי האתר וכי לא ניתן היה לנקות את הפסולת שכן הדבר סיכן את יציבות הפיגום. הוא הוסיף גם כי לא מדובר בשטח גישה אלא בשטח עבודה, וכי טיבו של שטח עבודה להיות מלוכלך (עדותו בעמודים 68 ו- 78 לפרוטוקול). מדובר בהודאה של מיכאל. עצם העובדה שהפסולת היתה בשטח בו עובדים, אינה מאיינת את החובה להבטיח דרכי גישה פנויות ממכשולים לאותו שטח. הנאשמים לא הראו כי לאותו שטח עבודה היתה גישה פנויה ממכשולים וחזקה כי היו מודעים לכך (ע"פ 6294/11 פ' פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 125 (20.2.2014)). אינני מקבל את גרסתו של מיכאל כי השטח שבו היו מכשולים על הרצפה - היה שטח קטן (עדות מיכאל בעמוד 68 לפרוטוקול). טענה זו לא עולה בקנה אחד עם התמונות שבלוח התצלומים. מכאן שגרסת המאשימה, לפיה שטח האתר במקומות שונים היה רצוף מכשולים באופן שמנע גישה בטוחה, לא נסתרה.

44. במחדלה של החברה להבטיח כי יותקנו דרכי גישה בטוחות בכל מקום שבו אדם צריך לעמוד, לעבוד או לעבור, עברה החברה עבירה על הוראות תקנה 12 לתקנות עבודות בניה. מדובר בעבירה על הוראות הפקודה (סעיפים 191 ו- 219 לפקודה) אשר יכולה היתה לגרום לחבלת גוף או למוות. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן כעולה מהודאתו של מיכאל בעדותו, הוא היה מודע לכך כי על רצפת האתר היו מכשולים. על כן - מכח סעיף 219(א) פקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנה 12 לתקנות עבודות בניה.

45. מאחר ומתקיים יסוד המודעות במיכאל, מנהלה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שיותקנו דרכי גישה בטוחות באתר, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו- 222 לפקודה - בעבירה על תקנה 12 לתקנות עבודות בניה.

אי רישום בפנקס הכללי של בדיקת פיגומים

46. מנהל עבודה מחוייב לבדוק כל פיגום ממנו עלול אדם ליפול לעומק של שני מטרים ומעלה, לפני תחילת השימוש בו וגם לאחר מכן. זאת כדי לעמוד על יציבותו של הפיגום ועל התאמתו לתכלית שלה נועד. בדיקות אלו יש לתעד בפנקס הכללי, שהוא פנקס המתנהל באתר העבודה (תקנה 20 לתקנות עבודות בניה; סעיף 198 לפקודה). בהיעדר מנהל עבודה באתר, כפי שארע במקרה כאן, מוטלת אחריות זו על החברה כמבצעת הבניה. בכתב האישום נטען כי לא נערך רישום בפנקס הכללי אודות בדיקת פיגומים מהם עלול אדם ליפול לעומק העולה על שני מטרים.

47. במועד הביקורת ביום 23.10.14 היה מותקן באתר פיגום ממנו ניתן ליפול לעומק העולה על שני מטרים. מיכאל אישר זאת בעדותו (עדות מיכאל בעמוד 73 לפרוטוקול). אני קובע כי במועד זה נעשה שימוש בפיגום לצורך עבודה באתר. כך עולה מעצם הקביעה לעיל לפיה נצפה באתר עובד מבצע עבודה על גבי פיגום זקפים, כשהוא יושב על רצפת הפיגום, וחשוף לנפילה מגובה של כ- 12 מטרים. לאור זאת אני דוחה את גרסת הנאשמים כי לא נעשה שימוש בפיגום וכי הפיגומים היו בתהליך של פירוק (עדות מיכאל בעמודים 67 ו- 75 לפרוטוקול). הגרסה שפיגומים היו בתהליך של פירוק לא הוכחה באמצעות ראיה כלשהי - כגון מסמך בו הורתה החברה לקבלן הפיגומים להתחיל בפירוקם; והיא אינה עולה בקנה אחד עם העובדה כי בפועל נעשה שימוש בפיגומים במועד הביקורת. גם אם החל פירוקם של פיגומים מסויימים, עדיין נעשה שימוש בפיגומים באתר ולכן חלה חובת רישום הבדיקות שלהם בפנקס הכללי וחלה חובה להבטיח שאותם פיגומים עומדים בדרישות הדין, לרבות גידור.

48. גיל ומרבנט העידו כי במועד הביקורת פגשו במיכאל באתר. לבקשתם, הציג להם מיכאל את הפנקס הכללי בו לא נמצאו רישומים אודות בדיקת הפיגום (עדות גיל בעמודים 16-17 לפרוטוקול; עדות מרבנט בעמודים 42-43 לפרוטוקול). גרסתם של גיל ומרבנט זוכה לחיזוק מפרק 4.2 שבפנקס הכללי באתר, ממנו נעדר רישום כלשהו אודות בדיקת הפיגום באתר (מוצג ת/1 - מסמך המסומן ברישום "י.מ-5"; עדות מיכאל בעמוד 73 לפרוטוקול, שורות 21-23). גרסתו של גיל זוכה לחיזוק נוסף גם מתיעוד הליקוי הזה בזמן אמת בסעיף 9 לדו"ח סיכום ביקור פיקוח 23.10.14 ולאחר מכן בסעיף 1.4.1 לדו"ח ביקור 23.10.14. גרסתו של מרבנט זוכה לחיזוק נוסף מדו"ח הפעולה שנכתב על ידו ביום הביקור, שם נרשם "בבדיקת פנקס כללי נראה שיש רישומי בדיקת טפסות ואין רישומי בדיקת פיגומים זקפים כלל".

49. גרסתו של מיכאל בעדותו היתה כי הפיגום היה בתהליכי פירוק וכי לא היה צורך לרשום בפנקס הכללי את בדיקות הפיגום (עדותו בעמוד 73 לפרוטוקול). אני דוחה גרסה זו. כאמור, קבעתי כבר כי במועד הביקורת ביום 23.10.14 נעשה שימוש בפיגום באתר. יתרה מזו, בהודעה שמסר מיכאל למרבנט באתר במועד הביקורת, לאחר שהזהר כי הוא חשוד בביצוע עבירות שונות לרבות אי רישום בדיקת פיגום בפנקס הכללי, הודה מיכאל בכך שלא רשם את בדיקות הפיגום בפנקס הכללי (מוצג ת/1, דף מס' 4). זו הודאת חוץ שמצאתי להקנות לה משקל ניכר (סעיף 12 לפקודת הראיות) ולהעדיפה על פני גרסתו של מיכאל בעדותו. שוכנעתי כי ההודאה נמסרה מרצון, ואין טענה כי נמסרה

תוך הפעלת לחץ כלשהו של מרבנט אשר גבה ההודעה. קבעתי כבר כי לא מקובלת עלי טענתו של מיכאל בעדותו, לפיה מסר באותה הודעה גרסה שאינה עניינית בשל כעס שחש (עדות מיכאל בעמוד 73 לפרוטוקול). ראשית, היא אינה סבירה, בהינתן כי מיכאל הוזתר שהוא חשוד בביצוע עבירות. לא הגיוני שחשוד כזה יבחר להעצים את הסיכון להעמדתו לדין פלילי במסירת גרסה לא עניינית. שנית, עיון בהודעה מעלה כי מיכאל מסר בה גרסה עניינית ומפורטת שהיתה עקבית שאינה מעידה כלל וכלל על כך שמסר גרסה לא עניינית. כך, למשל, בכל הנוגע לרישום בדיקת הפיגומים, העלה מיכאל במספר הזדמנויות את הטענה כי הפיגומים מצויים בשלבי פירוק וכי אינם בשימוש (ראו למשל דפים 1 ו-8 למוצג ת/1). הודאת החוץ של מיכאל זוכה לחיזוק - בגדר דבר מה נוסף - מעדותו בבית הדין, בה אישר כי הפנקס הכללי שהוצג על ידי המאשימה בהליך כאן, הוא העתק של הפנקס הכללי שנוהל באתר. כאמור, בפנקס זה עולה בבירור כי לא נרשמה בדיקה כלשהי של הפיגום.

50. אני דוחה את טענתו של מיכאל (עדותו בעמוד 69 לפרוטוקול) כי לא היתה מוטלת על החברה חובה לבדוק את הפיגום ולרשום את אותן בדיקות בפנקס הכללי, שכן לא היתה סכנה לנפילה מהפיגום לעומק העולה על שני מטרים מאחר והוא היה מגודר כראוי. קבעתי כבר כי הפיגום לא היה מגודר כראוי, שכן במפלס קומה חמישית עמד עליו עובד, מבלי שבפיגום מותקן און תיכון, ותוך חשיפת העובד לסיכון לנפילה מגובה של כ-12 מטרים.

51. במחדלה של החברה לרשום בפנקס הכללי בדיקות של הפיגום שהותקן באתר, עברה החברה עבירה על הוראות תקנה 20 לתקנות עבודות בניה. מדובר בעבירה על הוראות הפקודה (סעיפים 191 ו-219 לפקודה) אשר יכולה היתה לגרום לחבלת גוף או למוות, שכן בהיעדר רישום כלל לא הוכח כי נערכה בדיקה של הפיגום. עבירה זו היא עבירה מסוג אחריות קפידה והיא אינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או אף מודעות. הנטל הוא על החברה להראות שנהגה ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות וכי עשתה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה. מעבר לדרוש - גם אם יקבע כי מדובר בעבירה הדורשת יסוד נפשי של מודעות - בענייננו יש לומר כי מתקיים בחברה יסוד המודעות, שכן כעולה מהודעת מיכאל, הוא היה מודע לכך כי בפנקס לא נרשמו בדיקות של הפיגום. על כן - מכח סעיף 219(א) פקודה - אני מרשיע את החברה בעבירה לפי תקנה 20 לתקנות עבודות בניה.

52. מאחר ומתקיים יסוד המודעות במיכאל, מנהלה של החברה, וזה לא הוכיח כי נקט אמצעים סבירים לכך שבדיקות הפיגום ירשמו בפנקס הכללי, יש להרשיעו - מכח סעיפים 219 ו-222 לפקודה - בעבירה על תקנה 20 לתקנות עבודות בניה.

דחית הטענה בדבר אכיפה בררנית

53. הטענה לאכיפה בררנית נדחתה כבר בהחלטה מיום 14.7.19, ואין צורך לחזור שוב על הדברים כאן. בתמצית, ומבלי לגרוע מיתר חלקי ההחלטה מיום 14.7.19, יצוין כי מהראיות שהוצגו בפני עולה כי בשנת 2014, המועד בו בוצעה הביקורת עליה נסב כתב האישום, היה מחסור בכח אדם שלא אפשר אכיפה מספקת על ידי הרשויות האמונות על כך, באופן שהאכיפה של דיני הבטיחות בעבודה באתרי בניה היתה חלקית (עדות גיל בעמודים 22-23, 25, 27-28 לפרוטוקול). אלא שאכיפה חלקית זו אינה עולה כדי אכיפה בררנית. קבלת הטענה כי בשל האכיפה החלקית קיימת אכיפה בררנית, תביא לתוצאה - שאין לקבלה - של היעדר אכיפה מוחלט ולסיכון חיי אדם באתרי בניה. מדיניות האכיפה של הרשויות אינה מתמצית רק במקרים בהם ארעו תאונות, ולכן לא היה פגם בהגשת כתב האישום

כאן. במיוחד כך, עת שלביות באתר מיום 23.10.14 קדמו ביקורות קודמות שבכולן נמצאו ליקויי בטיחות וחרף זאת לא הוגשו בגללם כתבי אישום כנגד הנאשמים.

54. יש לדחות את יתר טענות הנאשמים (כגון שיהוי) כפי שהועלו בבקשתם להגנה מן הצדק, ואשר הנאשמים מפנים אליהן שוב בסיכומיהם. טענות אלו נדחו בהחלטה מיום 14.7.19 ולא מצאתי לשנותה גם לאחר פרשת ההגנה.

סיכום

55. לאור כל האמור לעיל, אני מרשיע את הנאשמים בעבירות הבאות:
(א) אי גידור של משטחי עבודה מהם ניתן ליפול לעומק העולה על שני מטרים - עבירה לפי תקנות 9-11 לתקנות עבודות בניה. הרשעת החברה היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א) ו- 225 לפקודה. הרשעתו של מיכאל היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א), ו- 225 לפקודה. מדובר בעבירה שיכולה היתה לגרום למוות או לחבלת גוף.

(ב) אי גידור פירי מעלית בקומות שונות בבנין - עבירה לפי תקנה 79 לתקנות עבודות בניה. הרשעת החברה היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א) ו- 225 לפקודה. הרשעתו של מיכאל היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א), ו- 225 לפקודה. מדובר בעבירה שיכולה היתה לגרום למוות או לחבלת גוף.

(ג) במחדלה להבטיח כי יותקנו דרכי גישה בטוחות באתר בכל מקום שבו אדם צריך לעמוד, לעבוד או לעבור - עבירה לפי תקנה 12 לתקנות עבודות בניה. הרשעת החברה היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א) ו- 225 לפקודה. הרשעתו של מיכאל היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א), ו- 225 לפקודה. מדובר בעבירה שיכולה היתה לגרום למוות או לחבלת גוף.

(ד) מחדל לרשום בפנקס הכללי בדיקות של הפיגום שהותקן באתר - עבירה לפי תקנה 20 לתקנות עבודות בניה. הרשעת החברה היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א) ו- 225 לפקודה. הרשעתו של מיכאל היא מכח הוראות סעיפים 191, 219(א), ו- 225 לפקודה. מדובר בעבירה שיכולה היתה לגרום למוות או לחבלת גוף.

56. טיעונים לעונש ישמעו ביום 25.5.20 בשעה 14:00. נדרשת התיצבות אישית של הנאשמים, שאם לא כן ניתן יהיה לדון אותם בהיעדרם.

ניתנה היום, ד' ניסן תש"פ, 29 מרץ 2020, בהיעדר הצדדים.